

אכיפה והדרכה - שילוב ידיים בדרך להשגת תרבות של בטיחות בעבודה

מאת מהנדס אלון פל

סמנכ"ל המוסד לבטיחות ולגיהות

לשילוב מאמצים במקביל - מאמץ האכיפה ומאמץ ההדרכה, ובאמצעות כלים פשוטים ונגישים יש ללמד את העובדים ומנהלי העבודה איך לזהות את הסיכונים הקיימים באתר הבנייה וכיצד למזערם.

המוסד לבטיחות ולגיהות מוביל שיטת הדרכה בשטח, המשלבת יחד תאוריה עם פעילות מעשית, כולל חניכה באתר תוך כדי העבודה (On the job training), לזיהוי, הערכה ובקרה של סיכונים. במסגרת ההדרכה, יזהו מדריכי המוסד לבטיחות ולגיהות, יחד עם מנהלי העבודה באתרי הבנייה, את הסיכונים בשטח ויגבשו יחד את האפשרויות ואת אמצעי הבקרה השונים, שישומם באתר יאפשר את צמצום של סיכונים אלו. פעילות זו הינה חלק מסל השירותים הניתן על ידי המוסד לבטיחות ולגיהות, כמוצר ציבורי, ללא עלות למעסיק.

המורכבות באתרי הבנייה - השתנותם התכופה, ריבוי שפות ותרבויות של עובדים, עבודה בגובה, תנועת כלים כבדים, מנופים, שינוע ועוד, מהווה אתגר גדול למנהלי העבודה בשטח, אשר, בין השאר, משמשים כאחראים על האתרים ומחויבים בקיום סביבת עבודה בטוחה ובריאה לעובדים בהם. אחת הדרכים להגן על העובד הינה יישום של אחריות ניהולית על ידי הדרכת העובדים על הסיכונים באתר ובסביבת עבודתם הקרובה. בנוסף, רצוי לנקוט בשיטות המטמיעות עובדים את ההבנה של שיתופיות והירתמות לשמירה על עצמם ועל חבריהם לעבודה באתר ולכך שהבטיחות במקום העבודה מתחילה בעובדים, ולוודא כי הם מיישמים את תכני ההדרכה שקיבלו ומשתמשים בצידו שניתן להם ושייעודו לשמור על בטיחותם ובריאותם.

המוסד לבטיחות ולגיהות מפתח בימים אלו מערכי הדרכה והסברה, כמוצרים ציבוריים, ללא עלות, הממוקדים בנושאי הסיכונים המופיעים בצו. מערכים אלו יימסרו בהדרכות באתרי הבנייה בשטח לקבלנים, למנהלי העבודה ולעובדים. כדי ליצור הדרכה אפקטיבית, תכני ההדרכות יהיו רלוונטיים לטווח התקופה הקרובה ויתאימו לשלב הבנייה באתר.

שילוב של פעילות הדרכתית ומערך הסברה תומך, הממוקד בנושאים המפורטים בצו, יביא לקידום סביבת עבודה בטוחה ואיכותית וייצור אמון ומחויבות של העובדים למקום העבודה. יתר על כן, אתר אשר יבוצע בו ביקור של גורם אכיפה, ואשר, בין השאר, הודות להטמעה ויישום של ההדרכה שהתקיימה בו, לא יוטלו עליו עיצומים, תגבר המוטיבציה - הן בקרב העובדים והן בקרב המנהלים להמשך המגמה לקיום ולקידום תרבות של בטיחות ובריאות תעסוקתית. ■

מדינת ישראל מצטיירת בעולם כמעצמת היי-טק, הרושמת הישגים מרשימים כבר למעלה מרבע מאה. ההצלחה מיוחסת לשילוב של חינוך, תשתית טכנולוגית ויצירתיות ההון האנושי, אשר יחד מהווים כר נוח לפיתוח ולהטמעה של רעיונות, מהלכה למעשה, ותרומתם למשק הישראלי והעולמי משמעותית עד מאוד.

עם זאת, בתחומי הבטיחות והבריאות התעסוקתית בישראל, למרות שמדובר בשמירה על בטיחותם ובריאותם של העובדים, טרם נמצאה "נוסחת קסם" שתפתח תרבות של בטיחות ובריאות בתעסוקה, בכל ענפי המשק, ובעיקר בענף הבנייה. ברור לכל, כי בנוסחה ישנם לפחות ארבעה משתנים מובילים - המעסיקים, העובדים, רשות האכיפה (הפיקוח, מינהל הבטיחות), וההדרכה (המוסד לבטיחות ולגיהות), אולם רק שיתוף פעולה של כלל המשתנים יחד יביא לשינוי המיוחל בתרבות הבטיחות עבודה.

המוסד לבטיחות ולגיהות רואה כערך עליון את החשיבות ביצירת תרבות שכזו, ואת תרומתה באופן ישיר להפחתת תאונות העבודה ולצמצום הנפגעים בקרב העובדים בענפי הבנייה, התעשייה, השירותים והחקלאות.

העצמת פעילות האכיפה בשטח, תוך הגברת העיצומים הכספיים על בעלי תפקידים באתרי בנייה שבהם יימצאו ליקויים, כמפורט בצו להגברת האכיפה של דיני העבודה (שינוי התוספת השנייה לחוק), התשע"ז, מתוכננת לתחילת שנת 2018 ומעוררת ציפייה רבה לשינוי חיובי ברמת הבטיחות בעבודה.

הקשחת האכיפה, מן הסתם, תוביל להתרעה בפני המעסיקים, אולם כדי ליצור אפקטיביות ושלמות של פעילות האכיפה, יש למנף את ההרתעה ליצירת שינויים בהתנהגות הבטיחותית של המנהלים והעובדים, ואת זאת ניתן להשיג על ידי שילוב של הדרכה, חניכה והכוונה נכונה.

בצו האמור להגברת העיצומים מפורטים נושאים, כגון אישורים תקפים לעבודה בגובה, ניהול פנקס עגורן, בדיקת תשתיות מקדימה טרם ביצוע חפירה, בדיקת אבזרי הרמה על ידי בודק מוסמך, ניהול פנקס הדרכה וכו', שבמידה שיתגלו בהם ליקויים, יוטלו בגינם עיצומים כלפי הקבלנים, מנהלי העבודה ונושאי משרה נוספים, אשר יימצאו כאחראים לכך.

כדי לוודא כי תוצריו של מבצע הגברת האכיפה יהיו אכן אפקטיביים, יש לסייע בידי המנהלים והעובדים לא לחזור שוב על טעויות מסכנות פגיעה בבטיחותם ובריאותם, ולאפשר להם לשפר ולאמץ הרגלי התנהגות בטיחותיים. לפיכך, קיים הכרח